

Danil Nils - en kraftkarl

Den välbekante majoren Daniel Jonsson som deltog i trettioåriga kriget i Gustaf II Adolfs armé och som återkom till Sollerön som chef för Mora kompani, bosatte sig i den gård som fadern Joen Andersson erhållit i förläning efter sin tjänst vid Dalregementet. Sannolikt fanns gården ursprungligen på den plats som än i dag kallas Danilgården. Den är vackert belägen i Bengtsarvet vid randen av det nu skyddade gravfältet från vikingatiden. Daniel Jonsson var en kraftkarl som inte drog sig för att ta nappatag med dåtidens makthavare, varom många historier finns bevarade (se bl.a. Sool-Öen 1986).

Ättlingarna efter Daniel Jonsson gick skiftande öden till mötes men många av dem ansågs ha förfaderns kraft i flera avseenden. Ända till senare tid hade karlarna i släktgården rykte om sig att besitta muskelstyrka utöver det vanliga. En av dem var Danil Nils Mattsson (f. 17/12 1862), son till Danil Matts Nilsson (f. 4/1 1829, d. 25/12 1921) och hans hustru Håll Karin Persdotter (f. 9/4 1822, d. 5/9 1909). "Danil Niss" som han kallades, var född på gården och försörjde sig på jordbruk och skogsarbete efter den tidens möjligheter till utkomst. Arbetet i skogen innebar förutom timmerhuggning även att han kolade milor och på vårarna var det timmerflotning i vattendragen på fastlandet. Han var även dammvakt efter flottningslederna. Danil Nils fick med tiden rykte om sig att ha seghet och krafter av osedvanliga mått. De yxskaft som han använde i skogen var t.ex. mycket grova för att inte splittras i flisor vid hans hugg.

Familjefoto från tiden omkring första världskriget. Danil Nils Matsson längst till vänster i bakre ledet. Vid hans sida Danil Anna (Maltes mor) och Danil Anna d.ä. (Maltes mormor). Längst fram: Danil Mats Nilsson och hustrun Håll Karin Persdotter.

Foto: Wiborgs Atelier, Mora

Danil Nils hade ord om sig att vara en pålitlig renlevnadsman, en nykterhetsivrare som föraktade hembränning och kommersiell sprittillverkning och försäljning. Han var även religiöst lagd och skänkte bl.a. en del skog från ett skifte vid Hållåberget till missionshusbygget på Sollerön i slutet av 1800-talet.

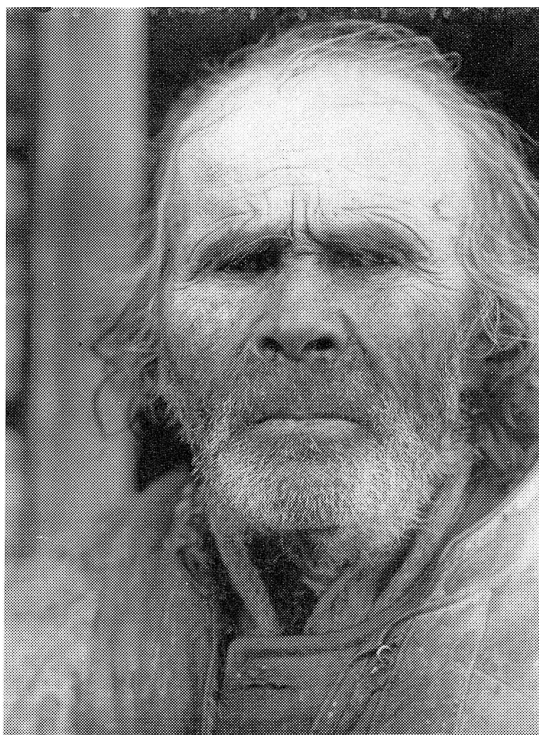
Danil Nils var nästan osannolikt vig i kroppen och detta yttrade sig i att han ibland under flottningen ställde sig på huvudet på båtstammen (framstäv) Hans arbetskamrater vickade på båten för att få nöjet att se Nils plumsa i vattnet men de misslyckades alltid. Under det att Nils stod på huvudet i båten, brukade de ro mot land så att båten tvärstannade för att på så sätt få honom att ramla. Men Nils hade en otrolig balansförmåga och även dessa försök misslyckades.

Ryktet om Danil Nils konster spred sig till Mora och några affärsanställda samlade ihop en summa pengar som Nils skulle få om han bestod båtprovet vid Bastubacksbron. De rodde ut på älven och Nils ställde sig på huvudet i båten. De vickade och krängde båten av alla krafter men han rubbades inte. Slutligen rodde

de med all kraft mot stranden vid Mora Gjuteri så att båten tvärstannade. Nils stod kvar och de kunde inte annat än att betala Nils. Den belöning han fick var säkerligen den bästa timpenning han någonsin tjänat.

Danil Nils brukade även stå handstans på höhässjor och stegar för att roa arbetskamrater och åskådare. Inne i stugan tog han ibland fatt i spiselstången vid öppna spisen med bägge händerna och lyfte så upp kroppen så att han stod vågrätt ut i rummet. Så kunde han hålla sig en god stund i detta läge till förnöjelse för husfolk och gäster.

Det berättas att en gång kom en hästskojare till Sollerön och fick höra talas om Danil Nils. Han lovade då att Nils skulle få hästen om han kunde stå på händerna i kärran medan han körde i galopp. Nils gick med på detta men någon som kände Nils hade varnat hästhandlaren som då blev betänksam. När provet skulle äga rum syntes ingen hästhandlare till. Han hade ångrat sig och dragit sig tillbaka. Det blev således ingen uppvisning den gången. Annars hade Nils lätt kunnat skaffa sig en häst.

Danil Mas (f. 4/1 1829). Foto: Karl Lärka.

Under den stora skogsruschen i slutet 1800-talet arbetade Danil Nils bl.a. för Korsnäsbolaget. Inspektör Oscar Schollin var chef för Korsnäskontoret i Mora och åtnjöt stor respekt inom skogsbranschen. Han anlät Danil Nils för olika tjänster emellanåt. Schollin bodde på Kristineberg i Mora. Signaturen Ambrosius (Anders Brodin) berättade i en tidningsnotis en gång hur det gick till vid ett tillfälle när Danil Nils hade kallats till Schollin på besök. Till historien hör att Schollin hade skaffat en stor bagge, en "stallbagge" som var mycket kräsen mot besök av okänt folk och anföll dem som kom för nära hans revir. Det var endast Schollin själv och möjligen stalldrängen som baggen kunde tåla. Det är fullt möjligt att Schollin hade räknat ut att få se en uppgörelse mellan baggen och den omöjliga Danil Nils. Inspektör Schollin bad Nils hämta något som fanns inne i inhägnaden där baggen betade. De som bevittnade händelsen berättade, att när Nils klättrat över stängslet och började gå mot baggen, tog denne fart och rusade med full fart rakt mot Nils med det behornade huvudet sänkt för att nedkämpa inkräktaren. Nils hade snabbt sin försvarsplan klar för när baggen kom rusade och just skulle sätta in stöten, hoppade Nils jämfota högt upp. När stöten inte träffade föll baggen ner på knä och Nils hamnade grensle på baggen. Detta upprepades flera gånger och de åskådare som fanns på plats hade hjärtans roligt. Det sades att baggen och Danil Nils skildes som bästa vänner och under ömsesidig respekt för varandra. Hos stallbaggen hade således tillkommit ett nytt namn högt på hans hierarki.

Danil Nils var Danil Malte Perssons mormorsbror. Malte berättar att han i späda ålder bars runt i stugan på Danilgården och Nils hade då sagt, att han tyckte det var bra att det blivit en karl till i huset. Kort därefter avled Danil Nils vid en arbetsolycka under skogsarbete invid Lövbergs fåbodar den 20/1 1927. Nils kom då under ett fallande grovt träd och skadades så svårt att hans liv inte stod att rädda. Omständigheterna vid olyckan är inte helt klarlagda men flera huggare fanns i arbetslaget och troligen kom något träd fel under fällningen med så ödesdigert resultat.

Danil Nils bodde hela sin levnad på Danilgården i Bengtsarvet och sökte sig aldrig arbete på andra orter. På grund av sina egenskaper var han en eftertraktad arbetskarl och hantverkare på Sollerön. Han bildade aldrig familj utan levde ogift. Om han levde under andra förhållanden och sökt sig ut, hade han säkert kunnat utnyttja sina enastående förmågor på varieté eller cirkus i likhet med t.ex. Molis Anders i Siljansnäs. Danil Nils Mattsson var endast 64 år gammal när han så tragiskt omkom.

Helmer Nilsson